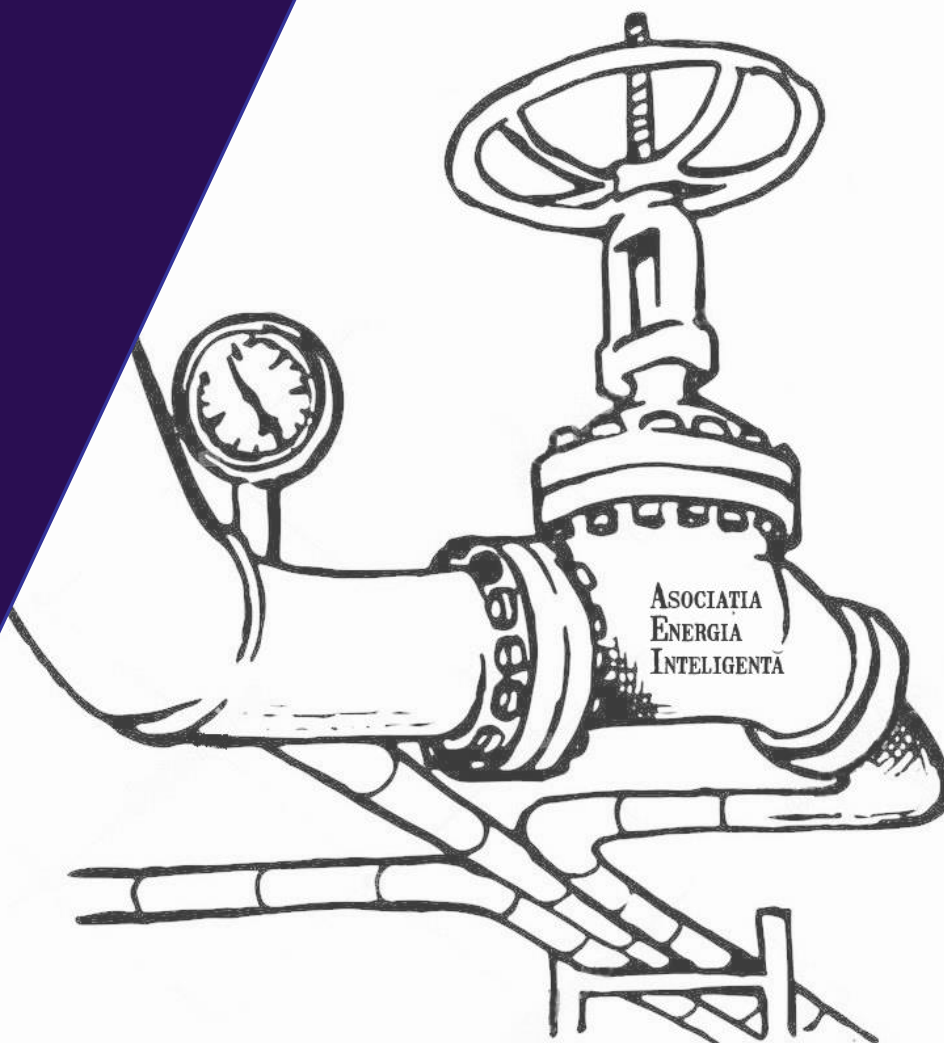

Analiză

Noiembrie
2020

Politica de creștere a gradului de
conectivitate la resursele de gaze
naturale pentru sectorul
rezidențial

ASOCIAȚIA ENERGIA INTELIGENTĂ

Dumitru Chisăliță

Georgian - Florentin Albu

Despre Asociația Energia Inteligentă

Asociația Energia Inteligentă (AEI) reunește profesioniști din domeniul gazelor naturale, hidrogenului, energiei electrice și eficienței energetice.

Membrii săi militează pentru un preț corect al gazelor și pentru creșterea transparenței în piața de energie din România.

AEI este o organizație non-profit al cărui scop principal este acela de a contribui la o mai bună informare a consumatorilor casnici și non-casnici de gaze și energie pentru ca aceștia să poată fi mai bine pregătiți pentru negocierea contractelor de achiziție și pentru a putea înțelege corect facturile pe care le plătesc.

AEI este și va rămâne un partener de dialog pentru toți participanții la piață, fie că sunt furnizori, producători, operatori, proiectanți, constructori, instituții, reglementatori, ministere, politicieni, angajați din sistem sau reprezentanți ai mass-media.

Despre autori

Dumitru Chisăliță este fondator și președinte al Asociației Energia Inteligentă, cu o experiență profesională de peste 26 ani în sectorul energiei, al gazelor naturale și eficienței energetice, timp în care a ocupat poziții de coordonare, atât în structurile guvernamentale de profil, cât și la nivelul unor operatori importanți din sectorul energetic.

Actualmente, oferă consultanță de specialitate în domeniu, fiind implicat în multiple proiecte cu valențe strategice în relație cu statul român precum și cu mediul de afaceri din sectorul energetic.

Georgian – Florentin Albu este membru al Asociației Energia Inteligentă, specialist în politici publice și strategie în sectorul gazelor naturale, cu o experiență acumulată de 8 ani de zile în sectorul public și privat.

Este licențiat în Comunicare și Relații Publice și absolvent al cursurilor masterale de tip MBA în cadrul Academiei de Studii Economice, specializarea Antreprenoriat și Administrarea Afacerilor în domeniul Energiei.

Introducere

În noua paradigmă „Green Deal”, consensul științific afirmă că pentru a atinge obiectivele asumate de Comisia Europeană în materie de neutralitate climatică este imperativ ca statele membre să procedeze cu celeritate la regândirea filosofiei sistemului energetic.

În ecuația descrisă, statutul de “combustibil de tranziție” al gazelor naturale începe treptat să se dilueze, în timp ce rolul infrastructurii asociate - ca *element facilitator al dezideratelor propuse prin Pactul Ecologic European* – este plasat sub auspiciile incertitudinii.

Drept consecință, gazele naturale generează opinii și politici disonante inclusiv la nivelul Comisiei Europene, iar lipsa unei decizii ferme privind rolul acestei resurse în viitoarea arhitectură energetică trădează necesitatea menținerii unui echilibru¹ în climatul socio – economic al Uniunii Europene.

Pe acest fond, remarcăm lista curentă a Proiectelor de Interes Comun (PIC) care include nu mai puțin de 32 de obiective investiționale de dezvoltare și/sau consolidare a infrastructurii de gaze naturale, o parte dintre acestea fiind contestate² sub aspectul compatibilității cu obiectivele Pactului Ecologic European.

În luna februarie 2020, Ombudsmanul European a deschis o anchetă³ privind modul în care Comisia Europeană asigură evaluarea impactului proiectelor de infrastructură din domeniul energiei asupra sustenabilității și a climei, înainte ca acestea să fie incluse pe lista PIC.

Ancheta are la bază o plângere în care se susține că proiectele în domeniul gazelor naturale nu sunt evaluate suficient înainte de a fi incluse pe listă.

În România, stat membru caracterizat de un mix energetic în care gazele naturale dețin o pondere semnificativă în consumul național⁴ și de o infrastructură gazieră relativ complexă, pariul autorităților de profil sunt explorarea/ exploatarea intensă a

¹ Într-un interviu acordat în data de 12.10.2020 Klaus Dieter Borchardt a admis faptul că cel puțin o parte din proiectele care beneficiază de finanțare prin Connecting Europe Facility există datorită voinței politice a unor state membre.

² Potrivit studiului „An updated analysis on gas supply security in the EU energy transition” întocmit de firma de consultanță Artelys în luna ianuarie 2020 pentru European Climate Foundation, unele din investițiile asociate obiectivelor de infrastructură de pe lista PIC sunt redundante din perspectiva asigurării securității în aprovizionare, chiar și în scenariul menținerii unui consum ridicat la nivelul UE post 2030.

³ Este vorba despre cazul cu nr.1991/2019/KR, deschis în data de 10 februarie 2020, instituția vizată fiind Comisia Europeană.

⁴ Evaluat la circa 30%.

acestei resurse, respectiv investițiile semnificative în infrastructura asociată, cu scopul creșterii consumului pe plan local.

În ansamblul normativelor și a cadrului de reglementare recent promovate în acest sens reține atenția, în mod particular, politica statului român pentru demararea unui proces intensiv de conectare a sectorului rezidențial la rețelele de distribuție a gazelor naturale.

În perioada recentă, în spațiul public s-a discutat cu efervescență despre implicațiile potențial negative ale Ordinelor ANRE nr. 172/2020, respectiv nr.178/2020, discuțiile fiind generate, eminate, pe fondul introducerii posibilității „racordării gratuite” a clienților casnici la rețeaua de distribuție.

Pe un alt plan circumscris politicii de racordare intensivă a sectorului rezidențial atrage atenția și Legea nr.214/2020⁵, prin care autoritățile de profil își propun dezvoltarea unor rețele de gaze naturale inteligente prin contractarea de fonduri europene nerambursabile.

În aprecierea AEI, așa cum este descris în actul normativ menționat, conceptul Rețelei Inteligente se confundă cu cel al Informatizării Rețelei. În fapt, prin Rețea Inteligentă se înțelege un mod de a asigura societății utilitățile energetice necesare, fezabile în obținere și livrare, sustenabile în societate, sigure în utilizare și predictibile în abordare⁶.

Din acest considerent, apreciem necesitatea ponderării așteptărilor factorilor decizionali în raport cu beneficiile vizate prin operaționalizarea unui astfel de program, în special, pe fondul unei corelări insuficiente cu legislația națională existentă și/sau chiar cu obiectivele neutralității climate impuse la nivelul UE.

Cu riscul reiterării unor idei deja avansate, prezentul material își propune:

să evidențieze câteva dintre cele mai importante implicații și beneficii pe care le-ar putea genera continuarea punerii în practică a strategiei enunțate;

să ofere o serie de recomandări în materie de politici și reglementări, de natură a conduce la valorificarea inteligentă a gazelor naturale pe piața românească.

⁵ Privind unele măsuri pentru aprobarea Programului național de racordare a populației și clienților non-casnici la sistemul inteligent de distribuție a gazelor naturale.

⁶ Definiție preluată din Piața Gazelor Naturale, Vol 1, Ed Transilvania Brasov, 2014, având drept autor pe D.Chisăliță.

Rezumat executiv

Ordinele ANRE nr.172/2020, respectiv nr.178/2020 au fost emise ca urmare a procesului firesc de transpunere în legislația secundară a prevederilor cu incidență asupra segmentului de transport și distribuție a gazelor naturale trasate prin Legea 155/2020⁷ și vizează creșterea gradului de racordare la nivel național.

Subsumat aceluiași obiectiv, prin Legea 214/2020 statul român vizează operaționalizarea unui program amplu de dezvoltare a unor rețele inteligente la nivel național, prin apel la fondurile nerambursabile disponibile prin POIM.

Apreciem că, în forma actuală, beneficiile asociate noilor prevederi legislative nu se justifică prin raportare la dezavantajele potențial a fi generate de menținerea acestei politici publice și astfel, dăunează unor interese strategice conexe vizate de statul român în sectorul gazier.

Infograficul alăturat prezintă implicațiile „racordării gratuite”, prin evidențierea principalelor efecte la nivelul sectorului de profil, cu accent pe cele resimțite de clientul final din România.

AVANTAJE

- Creșterea gradului de confort al populației;
- Substituirea utilizării biomasei cu gaze naturale, în special, în zonele rurale, generând astfel premisele unei amprente de carbon diminuate;
- Executarea integrală a fondurilor nerambursabile disponibile prin Programul Operațional Infrastructură Mare.

DEZAVANTAJE

- socializarea costurilor cu racordarea noilor consumatori la rețeaua de gaze naturale prin tariful de distribuție;
- încălcarea principiului eficienței economice stipulat în Legea 123/2012;
- generarea premiselor pentru creșterea bazinului de clienți vulnerabili;
- costuri suplimentare suportate de client în factura energetică.

RISCURI

- epuizarea resurselor autohtone de gaze naturale înainte de expirarea duratei normate de viață a infrastructurii de distribuție, cu riscul dependenței de importurile de gaze;
- diminuarea siguranței în exploatare a rețelelor de gaze existente ca urmare a partajării resurselor OST și OSD între activități de mentenanță, reparații capitale și racordarea noilor consumatori;
- realizarea unor investiții ce nu prezintă valoare adăugată pentru consumatorul final din România;
- lipsa corelării cu strategia Comisiei Europene privind dezvoltarea rețelelor de hidrogen.

⁷ Pentru modificarea și completarea Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr.123/2012, promulgată prin Decret nr.417/2020 din 24.07.2020.

Asociația Energia Inteligentă consideră că o politică accelerată pentru creșterea gradului de racordare a consumatorilor finali din România nu ar trebui pusă în practică fără o corelare temeinică cu o prognoză a raportului dintre surse și necesarul de consum al gazelor naturale la nivel național.

În al doilea rând, o asemenea politică ar trebui să țină seamă și de tendințele înregistrate pe plan extern european, în caz contrar, operaționalizarea măsurilor propuse ar putea înscrie piața din România pe un sens contrar dezideratelor UE.

Raportat la obiectivul statului român de creștere a gradului de accesibilitate, apreciem necesară **regândirea rolului pe care segmentele de transport și distribuție le-ar putea deține în lanțul valorific al gazului natural**, cu accent pe identificarea unor **soluții tehnice de natură a asigura și vehicularea unor surse alternative de energie compatibile cu obiectivul neutralității climatice**, mai ales în contextul intenției de a dezvolta rețele inteligente de gaze naturale.

Pe acest fond, deși înțelegem dezideratul statului român pentru creșterea standardelor de viață și de locuit pentru populație, politicile publice recente ce vizează dezvoltarea/ consolidarea segmentului „midstream” al gazelor naturale ar trebui ia în calcul și următoarele coordonate:

I.ELEMENTE DE ORDIN TEHNIC, LEGISLATIV ȘI ECONOMIC

CONFUZIE CU PRIVIRE LA NUMĂRUL REAL AL CONSUMATORILOR RACORDAȚI LA REȚEAUA DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE;

Conform ultimului raport lunar de monitorizare disponibil pe site-ul ANRE, la nivelul lunii iunie 2020 pe piața de gaze naturale din România figurau aproximativ 3.844.000 de contracte active de furnizare.

Prin raportare la numărul total de gospodării existente la nivelul României (circa 7,47 milioane⁸ de gospodării), precum și numărul mediu al rezidenților dintr-o gospodărie (2,7 locuitori/ gospodărie) rezultă un **grad de racordare al sectorului rezidențial** (și implicit, al populației), situat la un **procent de peste 50%**.

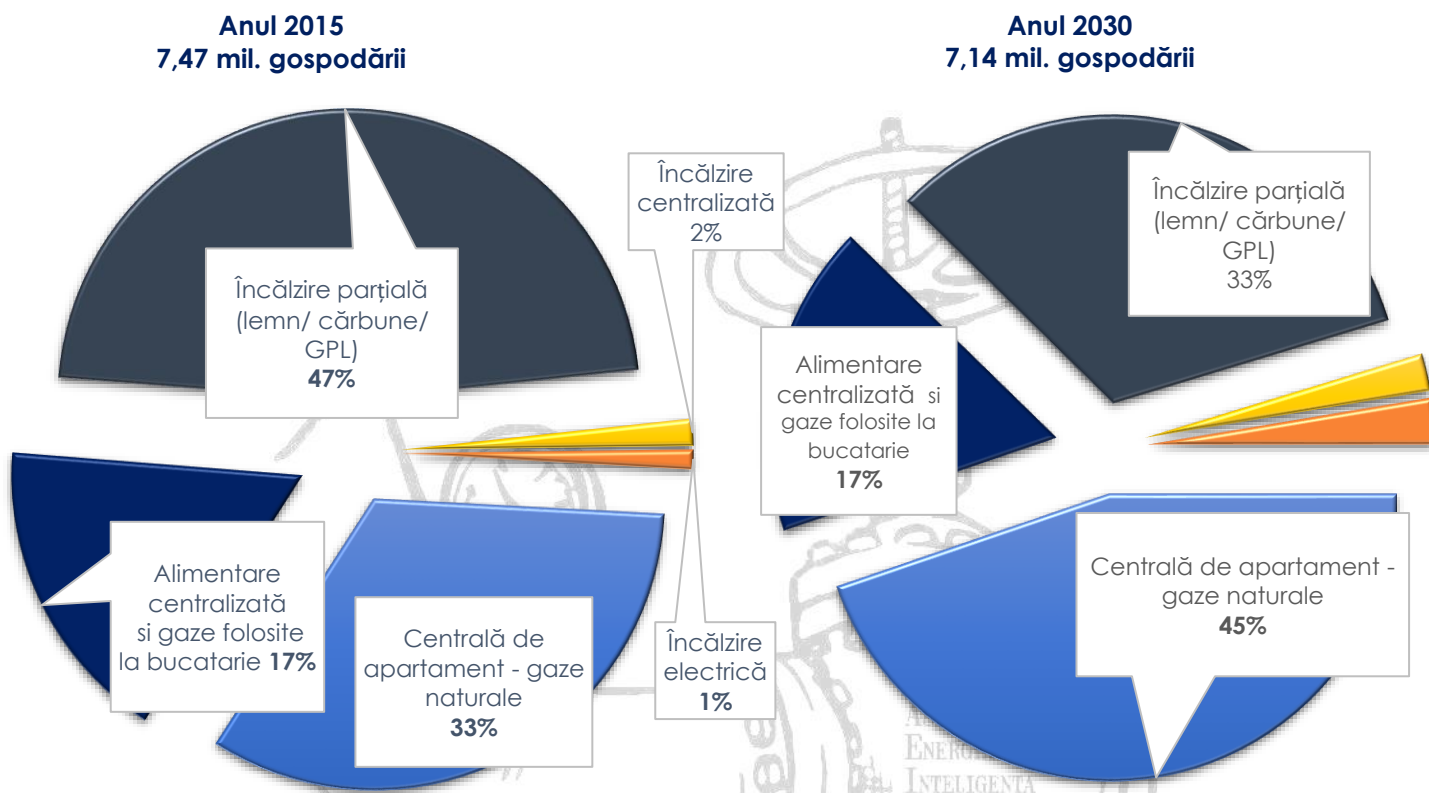
De asemenea, comparația dintre România și Ungaria din perspectiva accesului rezidențial la resursele de gaze naturale - *utilizată pentru a justifica facilitatea “racordării gratuite”* - ar putea fi una reduționistă, motivat de următoarele argumente:

(i) obiectul de referință în cadrul comparației dintre cele două state nu este păstrat, cel mai probabil, pe fondul confuziei dintre procentul de racordare al gospodăriilor (în care

⁸ Conform ultimului raport emis de INS privind fondul de locuințe din România la nivelul anului 2015.

pot conviețui mai multe persoane) și gradul de accesibilitate al populației⁹ (persoane care pot beneficia de alimentare cu gaze naturale în cadrul aceleiași gospodării);

(ii) particularitățile regionale și geografice ale României care nu justifică din punct de vedere economic asigurarea alimentării cu gaze naturale pentru toată populația.

Sursa: PRIMES

PREMISA FALSĂ CĂ PROCESUL DE RACORDARE LA REȚEAUA DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE ESTE GRATUIT;

În realitate, costurile asociate cu acest proces vor fi disimulate (disipate) în factura tuturor clienților din rețeaua de distribuție respectivă, prin majorarea unei componente care se regăsește în prețul final perceput acestora și anume tariful de distribuție al gazelor naturale; mai mult, atragem atenția asupra următoarelor elemente:

(i) costurile suportate de operatorul de distribuție cu racordarea la rețea nu includ și pe cele asociate cu operaționalizarea instalației de utilizare a clientului beneficiar,

⁹ Concret, un număr semnificativ de asociații de proprietari din România beneficiază de alimentare cu gaze naturale în baza unui singur contract de furnizare, aspect care conduce la o imagine deformată cu privire la numărul real de consumatori racordați la rețeaua de gaze naturale. Mai mult, neutilizarea gazelor naturale pentru încălzirea locuinței nu presupune și lipsa accesului la acest tip de resursă în dreptul locuinței respective (de exemplu, gazele naturale pot fi utilizate exclusiv pentru gătit).

cheltuielile totale putând varia între 1.000 – 2.000 euro (pentru o gospodărie de dimensiuni medii, cu toate cheltuielile asociate ce presupun proiectare, execuție, sisteme de securizare, sisteme de încălzire, sisteme de preparare apă caldă/ menajeră, etc.);

(ii) racordarea cu titlu gratuit a clienților casnici nu este însoțită de asumarea unei obligații din partea acestora pentru operaționalizarea unei instalații de utilizare în scop de consum;

Această situație este de natură a genera **costuri adiționale pentru clientul final**, întrucât **rentabilitatea unei rețele de distribuție scade invers proporțional cu volumele care nu sunt vehiculate** prin conductele sale (motivată de structura actuală a tarifului de distribuție ce necesită optimizare pentru recuperarea integrală a costurilor suportate de operator).

CONFUZIE GENERATĂ ÎN JURUL CONCEPTULUI DE VULNERABILITATE;

În ceea ce privește argumentele aduse în spațiul public cu privire la ideea că măsura racordării gratuite ar putea fi substituită unei forme sprijin de ordin non-financiar pentru categoria de clienți vulnerabili din România, facem următoarele precizări:

(i) în absența unei modificări a definiției din lege, conceptul de client vulnerabil ar putea fi utilizat incorect, calitatea de vulnerabil presupunând, apriori, faptul că beneficiază deja de o formă de alimentare cu energie, dar nu poate, din considerente eminate materiale, să suporte costurile cu factura energetică;

De aceea, este imperios necesar să realizăm o distincție între vulnerabilitatea energetică a unui client și lipsa accesului la un anumit tip de resursă; raportat la sinopticul situației analizate, un proces intensiv de racordare cu titlu gratuit a clienților doritori nu vine în sprijinul clienților vulnerabili, ci dimpotrivă, creează premisele majorării acestei categorii de clienți la nivel național.

(ii) chiar și în situația în care acceptăm că măsura este întru sprijinirea clienților vulnerabili, lipsa unor criterii pentru acordarea acestui beneficiu generează inechități sociale între cei care au cu adevărat nevoie și cei care dispun, în fapt, de resursele necesare pentru a suporta costurile de racordare la rețeaua de distribuție.

TRATAMENT DISCRIMINATORIU ÎNTRE CONSUMATORII CASNICI DEJA RACORDAȚI LA SISTEMUL DE DISTRIBUȚIE AL GAZELOR NATURALE ȘI CEI CARE DORESC SĂ SE RACORDEZE CU TITLU GRATUIT;

(i) Activitatea de distribuție a gazelor naturale este considerată monopol natural, având profitul reglementat (este asigurată de către un singur operator într-o zonă delimitată geografic), sens în care, din considerentul economicității activității de distribuție, costurile suportate de operator vor fi recunoscute prin tarif și diseminate la nivelul întregului portofoliu de clienți finali;

(ii) Starea de fapt conduce inevitabil la o practică a socializării costurilor ocazionate cu racordarea clienților aflați la o distanță de până la 2500m prin tariful de distribuție la nivelul întregului bazin de consumatori regăsiți în interiorul aceleiași arii de concesiune;

(iii) În perioada 2004 - 2020 un număr semnificativ de extinderi de rețele au fost realizate integral sau parțial pe banii consumatorilor, care ulterior au predat cu titlu gratuit operatorilor de distribuție aceste rețele pentru a putea fi utilizate de către toți viitorii consumatori.

Astfel se ajunge în situația paradoxală în care o conductă de distribuție realizată integral pe banii unui consumator, anterior intrării în vigoare prevederilor noului ordin ANRE, să fie utilizată gratuit de noul consumator, în timp ce vechiul consumator se regăsește în ipostaza de a achita parțial (prin tarif) costurile cu racordarea utilizată exclusiv de noii clienți racordați.

AFFECTAREA FLUXURILOR FINANCIARE ALE OPERATORILOR CU PROFIL DE ACTIVITATE CONEX DISTRIBUȚIEI DE GAZE NATURALE;

În scenariul probabil al confruntării OSD cu o cerere excesivă pentru racordarea la rețea, nu excludem ipoteza ca aceștia să nu poată onora în integralitate și simultan toate solicitările primite, în termenele prevăzute de legislația actuală, iar, în aceste condiții, operatorii ar putea fi penalizați, conform legii, în mod excesiv.

În lipsa unor clarificări/ reguli suplimentare, nu excludem ipoteza ca în situația menținerii obligației de racordare cu titlu gratuit a clienților interesați, să asistăm la o serie de concentrări economice și/sau comportamente potențial anti-concurențiale la nivelul:

- OPERATORILOR DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE

Apreciam că în cazul menținerii obligativității de a racorda cu titlu gratuit clienții, un număr nesemnificativ din cei 36 de operatori care dețin licență de distribuție¹⁰, ar putea face față unei avalanșe de solicitări pentru conectarea la rețea.

Mai mult, în cazul unei eventuale decizii de menținere a obligației racordării cu titlu gratuit a clienților casnici, există posibilitatea ca:

(i) potențialii investitori să fie descurajați în demersul de concesionare a unor noi zone geografice în vederea prestării serviciului de distribuție a gazelor naturale, generând astfel premisele consolidării stării de oligopol ce caracterizează în prezent acest segment de activitate în România;

(ii) **presiunea exercitată pe bugetul OSD/OST ar putea induce sincope în administrarea eficientă a infrastructurii gestionate** pe fondul necesității de a gestiona simultan solicitările pentru realizarea de extinderi de rețea/ branșamente noi și operațiunile de

¹⁰ Potrivit informațiilor disponibile pe site -ul ANRE

mentenanță, respectiv de reparații capitale (asumate odată cu preluarea licenței de transport/ distribuție).

Pe acest segment, aducem în atenție faptul că:

(i) potrivit concluziilor exprimate prin raportul Curții de Conturi din luna ianuarie 2020 cu privire la **starea rețelelor din România, aproximativ 40% dintre acestea au durata normată de viață depășită;**

(ii) politica de dezvoltare a rețelelor de distribuție (prin majorarea procentului actual al populației racordată de la 50%, la o țintă de 70% până în 2030) este de natură a genera costuri semnificative resimițite (inițial) în bugetul disponibil al OSD, ulterior în creșterea exponențială a tarifelor de distribuție;

Mai mult decât atât, riscul anterior enunțat este amplificat și de o serie de modificări introduse prin Legea 155/2020, de natură a exercita presiuni suplimentare asupra bugetului OSD.

Concret, este vorba despre **nerecunoașterea unor categorii de costuri pentru OSD/OST**, între care cele referitoare la: (i) redevența achitată pentru prestarea serviciului de distribuție; (ii) costurile legate de racordare, în special, pentru urmărirea, recepția lucrării și punerea în funcțiune a bransamentului;

Pe acest palier, atragem atenția asupra lipsei unei distincții clare în legislația de profil între **calitatea de proprietar, concedent și concesionar** al rețelei de distribuție a gazelor naturale, situație care plasează operatorii în situația prestării unor activități economice fără a beneficia de marja de profit reglementată stabilită de către ANRE.

La acestea se adaugă și lipsa de claritate în ceea ce privește:

(i) modul de raportare al OSD la situațiile în care primește solicitări de racordare din partea unor clienți care nu se regăsesc într-o zonă administrativă care să facă obiectul unui contract de concesiune;

(ii) contribuția clienților situați la distanțe mai mari de 2.500m, acestei categorii nerevenindu-i obligații financiare explicite pentru componenta nerentabilă a extinderii de rețea care depășește pragul amintit.

• AGENȚILOR ECONOMICI SPECIALIZAȚI ÎN OPERAȚIONALIZAREA DE LUCRĂRI DE CONSTRUCȚII, MODERNIZĂRI, EXTINDERI DE REȚEA ȘI BRANȘAMENTE ÎN SECTORUL GAZELOR NATURALE

Apreciam că, în prezent, cei mai mulți dintre operatori nu dețin capacitatea tehnică și nici resursa umană necesară pentru a răspunde în mod adecvat cerințelor și termenor impuse prin legislația secundară, în acest sens fiind nevoie de o perioadă de tranziție necesară înzestrării cu capacități logistice corespunzătoare.

Pe acest fond, urgentarea atingerii țintei dezirabile sub aspectul sporirii gradului de accesibilitate la resursele de gaze naturale ar putea, în mod paradoxal, să genereze costuri de oportunitate mult prea mari raportat la beneficiile previzionate.

Concret, nu excludem scenariul creșterii artificiale a costurilor asociate cu procesul de racordare, în special ca urmare a: (i) necesității respectării cerințelor și termenelor cu caracter restrictiv impuse prin Ordinele ANRE 172/2020 și 178/2020; (ii) unor posibile tentații de încărcare a costurilor cu lucrările executate în scopul racordării noilor clienți.

În lipsa unor mecanisme de control adecvate, această practică poate determina acceptarea încărcării de către OSD/OST a facturilor cu lucrări neexecutate de către operatorii terți, având în vedere că racordarea este cu titlu gratuit:

(i) elimină preocuparea clientului legată de costurile legate de componenta nerentabilă a investiției suportate de operatorul de distribuție;

(ii) în pofida unei presiuni inițiale pe buget, permite, în timp, recuperarea integrală a costurilor pretinse de operatorii terți subcontractați pentru executarea lucrărilor de racordare.

NECESITATEA REGÂNDIRII FILOSOFIEI REȚELEI INTELIGENTE DE GAZE NATURALE PROMOVATE PRIN PROGRAMUL NAȚIONAL DE RACORDARE A POPULAȚIEI ȘI CLIENȚILOR NON-CASNICI

Subsumat politicii de creștere a gradului de racordare la nivel național, remarcăm și inițiativa punctuală introdusă prin Legea 214/2020¹¹ ce vizează îmbunătățirea serviciului public de distribuție a gazelor naturale prin dezvoltarea unor rețele inteligente.

Inițiativa legislativă menționată presupune executarea fondurilor nerambursabile puse la dispoziție prin Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM) – Axa Prioritară 8¹² și stabilește/limitează drept (potențiali) beneficiari unitățile administrativ - teritoriale (UAT).

Beneficiile asociate acestui program național se înscriu pe coordonate similare cu cele ale politicii de racordare intensivă a sectorului rezidențial introdusă prin Legea 155/2020, dar prezintă, cel puțin în plan teoretic, avantajul degrevării tarifului de distribuție cu echivalentul sumelor rămase neexecutate în cadrul POIM 2014 – 2020.

În plus, dincolo de impactele prezumat pozitive în plan social, obiectivul dezvoltării de noi rețele de distribuție prin accesarea de fonduri nerambursabile prezintă avantajul executării integrale a fondurilor disponibile în cadrul POIM.

¹¹ Privind unele măsuri pentru aprobarea Programului Național de racordare a populației și clienților noncasnici.

¹² Sisteme inteligente și sustenabile de transport al energiei electrice și gazelor naturale.

Cu toate acestea, membrii AEI atrag atenția unor potențiale disfuncții la nivelul actului normativ de natură a anula, cel puțin parțial, din beneficiile vizate de autoritățile centrale prin Programul național de racordare la sistemul inteligent de distribuție al gazelor naturale (denumit în continuare program național).

În accepțiunea AEI, conceptul de Rețea Inteligentă se extinde dincolo de informatizarea/ înzestrarea acesteia cu capacități digitale și întrunește cel puțin următorul set de caracteristici: eficiență și management energetic, utilizarea eficientă a energiei, smart grid, smart metering, facilitează combaterea sărăciei energetice și conduce la consolidarea pieței unice energetice.

Pe acest fond, **informatizarea reprezintă doar unul din elementele din ansamblul de trăsături¹³ care definesc o Rețea Inteligentă**, al căror efect conjugat trebuie să conducă la: facilitarea liberalizării pieței, dezvoltarea platformelor de tranzacționare, educația consumatorilor finali, valorificarea extrinsecă a resurselor energetice și, nu în ultimul rând, exploatarea valorii adăugate a sistemelor actuale energetice.

Astfel, printre posibilele obstacole identificate de AEI în calea operaționalizării cu succes a programului național, menționăm:

Criteriile de eligibilitate pentru încadrarea rețelor vizat a fi operaționalizate prin POIM în categoria sistemelor inteligente de distribuție a gazelor naturale

Potrivit actului normativ pentru încadrarea în tipologia menționată, este suficient ca noile rețele de distribuție să asigure cel puțin una dintre următoarele funcționalități:

(i) „*utilizarea instrumentelor inteligente în domeniul măsurării presiunii și debitelor, contorizării, inspecției interioare a conductelor de distribuție a gazelor naturale, odorizării, protecției catodice, filtrării și, după caz, uscării, încălzirii gazelor naturale, reacțiilor anticipative, trasabilității sistemului de distribuție a gazelor naturale, dar și de colectare și procesare automată și de transmisie a datelor de la distanță, în vederea funcționării în condiții de eficiență și siguranță a sistemului de distribuție a gazelor naturale*”;

Deși oportune din perspectiva operării în parametrii de siguranță a sistemelor de distribuție a gazelor naturale, apreciem că astfel de instrumente/ dotări ar trebui să fie utilizate inclusiv la nivelul rețelelor existente de distribuție.

Pe acest fond, apreciem că, în lipsa corelării cu alte dotări/ capabilități tehnice, acest criteriu nu este de natură a imprima, în sine, caracterul inteligent al unei rețele de distribuție.

(ii) „*utilizarea tehnologiilor IT și a inteligenței artificiale integrate care permit integrarea activităților participanților pe piața gazelor naturale în procesele de colectare și transmitere a informațiilor, distribuției, stocării în conductă și utilizării gazelor naturale prin participarea activă a utilizatorilor sistemului la creșterea eficienței sistemului inteligent de distribuție a gazelor naturale*”;

¹³ Ce necesită o abordare SINERGICĂ – tehnică, economică, comercială, juridică, politică, socială și ecologică.

Pe acest palier, suntem de acord cu existența unor potențiale avantaje asociate utilizării tehnologiilor IT la nivelul rețelei de distribuție, precum:

- (i) perspectiva reducerii emisiilor nocive prin conștientizarea comportamentului energetic al consumatorului;
- (ii) creșterea gradului eficienței energetice și, implicit, perspectiva minimizării costurilor alocate cu factura energetică.

Cu toate acestea, apreciem că beneficiile asociate stocării în conductă, respectiv a participării active din partea noilor beneficiari ai sistemului inteligent de distribuție nu vin în întâmpinarea provocărilor legate de cerere și de ofertă la nivel național.

Mai mult, în lipsa contorizării inteligente (într-un grad însemnat) la nivel național, instalarea de mijloace de măsură cu capabilități de telecitire exclusiv la nivelul noilor rețele finanțate prin POIM nu va fi un demers suficient pentru a oferi o imagine fidelă¹⁴ a balanței surse – ieșiri în/din sistemelor de distribuție.

În continuare, remarcăm potențiale oportunități de optimizare/ completare a cadrului legislativ supus analizei, astfel:

- (i) impunerea drept criteriu obligatoriu a posibilității vehiculării hidrogenului prin conducte, pentru încadrarea unei rețele în categoria sistemului inteligent de distribuție a gazelor naturale;

Deși în expunerea de motive aferentă actului normativ se menționează că în cadrul proiectelor finanțate prin POIM sunt eligibile cheltuielile suportate cu *“îmbunătățirea sistemului inteligent de distribuție a gazelor naturale pentru distribuția gazelor naturale în amestec cu hidrogen (...)”* în conținutul textului de lege nu au fost identificate prevederi legate de posibilitatea utilizării acestei resurse.

- (ii) utilizarea tehnologiilor IT să fie extinse și la nivelul rețelelor existente de distribuție a gaze naturale, în caz contrar, aportul implementării unor mijloace de măsură cu capabilități de telecitire și/sau alte funcții digitale strict la nivelul rețelelor inteligente va fi insignifiant în evaluarea balanței intrări – ieșiri la nivel național;

Posibil dezinteres din partea unor clienți non-casnici pentru racordarea la sistemul inteligent de distribuție gazelor naturale, respectiv al unor OSD pentru preluarea în operare a noilor rețele

Deși unul din obiectivele prioritare stipulate în expunerea de motive a actului normativ menționat constă în dinamizarea consumului național prin utilizarea noilor rețele inteligente, atragem atenția asupra următoarelor scenarii probabile:

¹⁴ Pe acest fond, menționăm că pe segmentul gazelor naturale, majoritatea mijloacelor de măsură utilizate la nivel național sunt de tip analogic, iar citirea indexului acestora se realizează la intervale semnificative de timp, cuprinse între 3 și 6 luni.

(i) **eventuali operatori interesați de dezvoltarea unor proiecte cu impact în sectorul energetic** (centrale electrice pe gaze naturale, industrie chimică și petrochimică, etc.), **ar putea prefera racordarea directă în sistemul de transport al gazelor naturale** din rațiuni de economicitate (evitarea costurilor asociate cu plata tarifului de distribuție către OSD);

(ii) **riscul ca OSD să manifeste dezinteres pentru preluarea în operare a noilor rețele inteligente de gaze naturale**, ipoteză ce se sprijină pe următoarele considerente:

→ **OSD nu pot include în BAR**¹⁵ activele aferente rețelelor inteligente, în timp ce costurile de operare nu le sunt aplicabile marja de profit reglementată stabilită de Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei;

Mai mult, în scenariul în care componenta OPEX ar beneficia de marjă de profit reglementată - *în contextul unui efort al autorităților pentru diferențierea în legislația specifică între calitatea de concedent, concesionar și proprietar - atragem atenția asupra riscului ca prin concesionarea rețelelor inteligente să se creeze premisele unui ajutor de stat.*

→ se exercită o **presiune suplimentară asupra OSD** prin necesitatea firească de a se înzestara¹⁶ cu capacități tehnico-logistice, respectiv cu resurse umane specializate, necesare operării și întreținerii rețelelor de gaze naturale vizat a fi preluate în administrare;

Suplimentar acestor elemente, nu excludem posibilitatea ca UAT¹⁷ să întâmpine dificultăți în contractarea operatorilor specializați în efectuarea de extinderi de rețea și branșamente, în contextul confruntării cu o cerere excesivă din partea consumatorilor pentru "racordarea gratuită" la rețelele de distribuție existente.

Starea de fapt stabilește premise pentru depășirea termenelor asumate prin planurile investiționale și, implicit, riscul pierderii fondurilor nerambursabile disponibile prin POIM ce vor necesita o compensare de la bugetul consolidat de stat.

Pe acest fond, Asociația Energia Inteligentă consideră optimă și necesară regândirea actelor normative supuse analizei cu scopul de a facilita dezvoltarea infrastructurii autohtone de profil în concordanță cu obiectivele europene stabilite prin Green Deal.

¹⁵ Baza de active reglementate.

¹⁶ Fără a avea o proiecție de alocări de costuri în acest sens.

¹⁷ Interesate de dezvoltarea unor rețele inteligente.

II. ELEMENTE DE ORDIN STRATEGIC ȘI SECURITAR

Într-o altă cheie de interpretare, obiectivul vizat de autorități prin Ordinul ANRE 178/2020 și Ordinul ANRE 172/2020, respectiv prin Legea 214/2020 se poate fundamenta cât se poate corect pe obiectivele stipulate în proiectul *Strategiei Energetice a României 2019-2030, cu perspectiva anului 2050*, unde sunt menționate ca deziderate:

- (i) „îmbunătățirea accesului la surse alternative de energie, prin dezvoltarea rețelelor de distribuție”;
- (ii) „dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale la nivelul întregii țări”.

Mai mult, în măsură în care se realizează de o manieră sustenabilă, o creștere a gradului de accesibilitate a populației din România la resursele de gaze naturale comportă următoarele beneficii: (i) înlocuirea utilizării biomasei cu o alternativă mai puțin poluantă; (ii) partajarea echitabilă a costurilor între beneficiar și operatorul de distribuție, cu luarea în calcul a principiului eficienței economice și eliminarea socializării costurilor; (iii) creșterea gradului de confort și diminuarea riscului de hazard.

Deși conchidem asupra faptului că **obiectivul creșterii gradului de accesibilitate al populației la resursele de gaze naturale este unul dezirabil**, maniera în care statul român își propune atingerea acestei ținte **nu trebuie să facă abstracție de principiul sustenabilității, echității și al eficienței economice**.

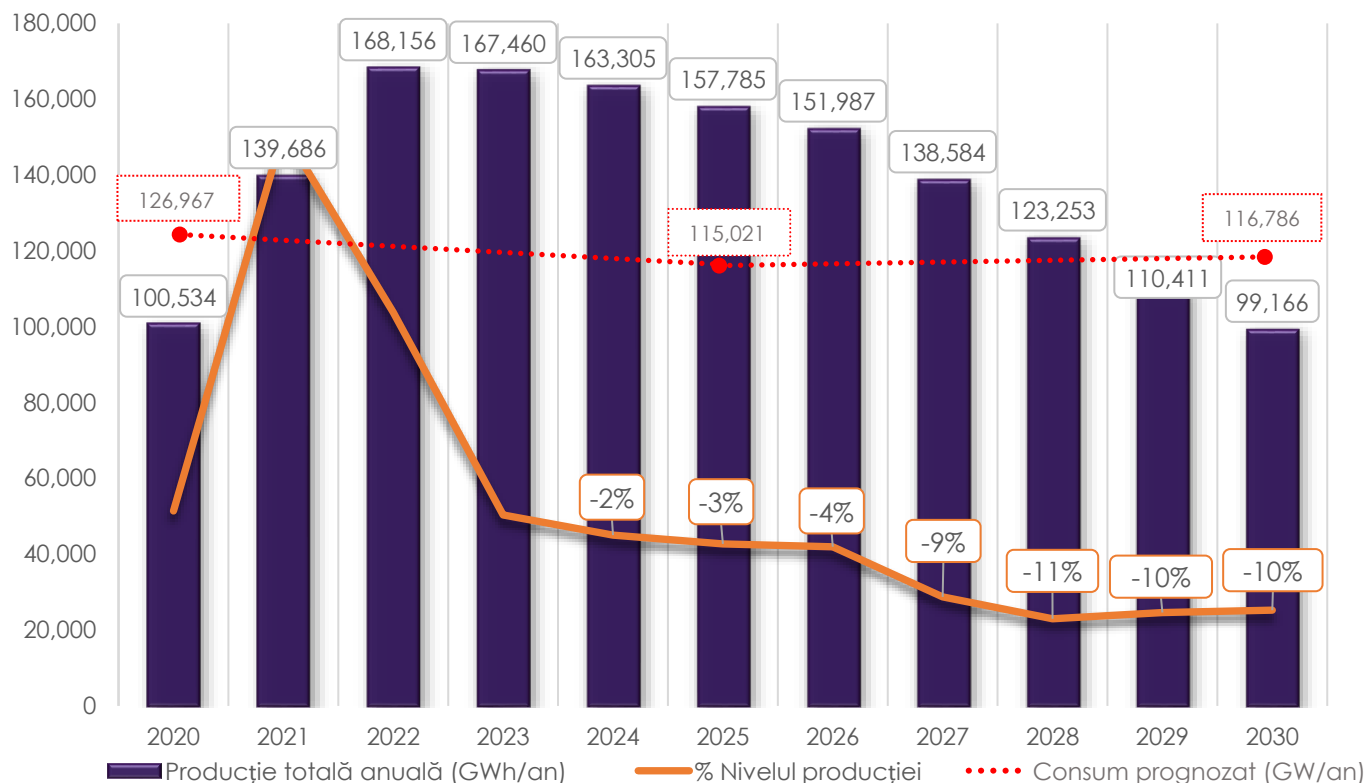
Totodată, prin aceste măsuri, statul român nu ar trebui să își propună să aplice un tratament discriminatoriu între diferite forme de energie disponibile pentru clientul final.

Prin urmare, supletiv argumentelor de ordin tehnico - legislativ deja puse în discuție, considerăm imperios necesar ca în procesul de elaborare și implementare al legislației primare și/sau secundare, factorii decizionali să aibă în vedere și următoarele elemente:

- **necesitatea corelării planurilor investiționale pe segmentul infrastructurii gaziere cu prognoze privind disponibilitatea resurselor de gaze naturale în perspectiva 2030 – 2050;** În condițiile unei scăderi anuale a rezervelor dovedite de aproximativ 5% și a unei rate de înlocuire de 80%, rezervele de gaze naturale ale României se vor epuiza, cel mai probabil, în aproximativ 15 – 20 ani.

Pe acest fond, chiar și în condițiile demarării exploatarei gazelor naturale localizate în zona offshore, principiul racordării cu titlu gratuit al consumatorilor casnici este grevat de un risc investițional sever, generând astfel premisele dezvoltării unei infrastructuri care nu va fi utilizată până la expirarea duratei de viață normală a acesteia.

Producție prognozată din resurse autohtone în intervalul 2020 - 2030

Surse: (i) Proiectul Strategiei Energetice a României 2019 - 2030, cu perspectiva anului 2050; (ii) Planul de dezvoltare a Sistemului Național de Transport Gaze Naturale

Ipoteza asistării la un declin accentuat al producției de gaze naturale în perspectiva 2030 se sprijină și pe faptul că operatorii din segmentul upstream vor intra într-o cursă pentru a exploata fereastra de oportunitate generată de statutul de „combustibil de tranziție” al gazelor naturale în paradigma europeană „Green Deal”.

Pe acest fond, nu excludem scenariul ca în viitorul apropiat să asistăm la o tendință de a se extrage și vinde masiv gaze naturale în intervalul 2020 – 2040, starea de fapt generând presiune pe prețul la care se vor vinde gazele naturale, în timp ce unele proiecte de explorare/ exploatare vor înceta să prezinte viabilitate economică.

- **regândirea rolului infrastructurii de gaze naturale**, în contextul în care există o incertitudine cu privire la rolul acestei resurse în mix -ul energetic european după anul 2040;

În condițiile descrise anterior, o strategie bazată pe dezvoltarea infrastructurii gaziere astfel încât creșterea în sectorul rezidențial să crească ar putea fi inoportună, în lipsa corelării cu tendințele înregistrate pe plan european.

Din acest punct de vedere, este necesar ca dezvoltarea infrastructurii de gaze naturale să ia în calcul și potențialele tehnologii compatibile cu obiectivul de reducere al emisiilor de carbon propus prin Pactul Ecologic European și dezvoltarea unor tehnologii care să permită folosirea unor surse de energie cu emisii reduse de carbon.

Între acestea, perspectiva **utilizării infrastructurii de gaze naturale din România pentru a facilita utilizarea hidrogenului** (cel puțin în sectoarele industriale ce prezintă dificultăți în procesul de reducere a gazelor cu efect de seră) ar putea fi o strategie alternativă viabilă.

Ipoteza se sprijină și pe faptul că tehnologiile bazate pe hidrogen par să beneficieze de susținere politică la nivelul Comisiei Europene, anul 2020 marcând o serie de inițiative care plasează acest tip de resursă în centrul procesului de reducere a gazelor cu efect de seră.

- **filosofia normativelor emise să răspundă în mod adecvat nevoilor de dezvoltare ale României**

Atragem atenția asupra faptului că menținerea posibilității racordării gratuite ar putea genera premisele creșterii amprente de carbon calculate în dreptul României.

Deși conchidem asupra faptului că, în absența unor forme alternative de energie, gazele naturale reprezintă un substitut adecvat pentru biomasă (în continuare, una din sursele principale de energie utilizate în zonele rurale), **o strategie intensivă de racordare a sectorului rezidențial ar trebui să fie pusă în aplicare doar în zonele în care nu există alternativă dovedită mai rentabilă din punct de vedere economic;**

Deși prin prisma particularităților sale chimice, gazele naturale reprezintă un produs mai viabil din punct de vedere al emisiilor față de biomasă/ cărbune¹⁸, remarcăm faptul că pe lanțul de valorificare al acestei resurse - de la producție și până la clientul final - activitatea de distribuție este cel mai mare generator de emisii de CH₄ (aproximativ 59%¹⁹).

¹⁸ Prin faptul că are ardere completă și nu sunt eliminate produse secundare nocive ca în cazul cărbunelui și/sau al biomasei.

¹⁹ Studiu realizat de GIE și MARCOGAZ: „Potential ways the gas industry can contribute to the reduction of methane emissions.”

III. CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Raportat la cele prezentate, opinăm că este nevoie de recalibrarea/ reconsiderarea strategiei de dezvoltare a infrastructurii de gaze naturale din România, astfel încât noile investiții să fie corelate cu:

- (i) un beneficiu real al populației din România;
- (ii) o durată de viață suficient de bine calculată care să permită o exploatare eficientă a lor, iar gradul de utilizare să fie maximal;
- (iii) obiectivul atingerii neutralității climatice până în anul 2050.

Deși o creștere a gradului de accesibilitate al populației la resursele de gaze naturale este, cel puțin în aparență, un obiectiv strategic dezirabil, apreciem că inoportunitatea unei asemenea politici publice derivă, în special, din cauza lipsei de armonizare cu alte obiective strategice (necesar a fi) asumate de statul român.

Pe acest fond, în opinia membrilor Asociației Energia Inteligentă, este imperios necesar ca intenția statului român de creștere a rolului transportului și a distribuției de gaze naturale să fie corelată, apriori punerii efective în aplicare, cu politici publice complementare care să țină seamă, cel puțin, de următoarele elemente:

- întreg lanțul valoric al gazelor naturale, de la producție și până la identificarea unor modalități adecvate de valorificare al acestei resurse;
- ecuația geopolitică internațională și tendințele conjuncturale ale pieței externe;
- asigurarea unui cadru competitiv în raport cu alte forme de energie.

În scopul adresărilor disfuncțiilor/ sincopelor potențial a fi induse de o strategie de racordare intensivă a sectorului rezidențial din România, propunerile Asociației Energia Inteligentă se înscriu pe următoarele coordonate de acțiune:

valorificarea superioară a gazelor naturale prin corelarea politicii curente de dezvoltare a rețelei de transport și distribuție cu o **strategie de relansare a industriei care utilizează acest tip de resursă ca materie primă** (în special industria chimică și petrochimică);

dezvoltarea unor **capacități de producție a energiei electrice pe bază de gaze naturale, în regim de cogenerare și trigenerare;**

Din acest punct de vedere, statul român ar putea:

- printr-o entitate a sa, să se implice în dezvoltarea unor proiecte de tip „green field” în sectorul chimic și/sau petrochimic;
- să asigure un cadru legal și fiscal favorabil dezvoltării acestui tip de industrie în România, asigurând astfel premisele utilizării inteligente a gazelor naturale.

regândirea investițiilor care vizează infrastructura de gaze naturale, astfel încât **noile obiective investiționale să poată fi utilizate și pentru transportul hidrogenului.**

Bibliografie

- Proiectul Strategiei Energetice a României 2019 - 2030, cu perspectiva anului 2050;
- Ordinul ANRE nr.172/2020 pentru aprobarea Regulamentului privind racordarea la sistemul de transport al gazelor naturale;
- Ordinul ANRE nr.178/2020 pentru aprobarea Regulamentului privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale;
- Raport ANRE de monitorizare a pieței de gaze naturale – iunie 2020;
- Institutul Național de Statistică – Raport privind fondul de locuințe din România;
- GIE & MARCOGAZ: „*Potential ways the gas industry can contribute to the reduction of methane emissions*”;
- Building decarbonization coalition: “*Momentum Accelerating Building Decarbonization*”;
- DIW Berlin- Fossil Natural Gas Exit, A New Narrative for European Energy transformation towards Decarbonization;
- Studiu - *An updated analysis on gas supply security in the EU energy transition*, întocmit de firma de consultanță Artelys;
- Raport - Perspectivele gazelor naturale în România și modalități de valorificare superioară a acestora (studiu realizat de Radu Dudău și Vasile Iuga);
- Strategia UE privind hidrogenul în contextul Pactului Ecologie European;
- Gazele naturale în contextul Pactului Ecologic European (prezentare realizată de Dumitru Chisăliță la conferința “*Împreună protejăm România*” - organizat de Grupul de Presă Media Uno – 16 septembrie 2020);
- Liberalizarea pieței de gaze naturale – (document de poziție realizat de FEL România);
- “*The Gas Trap: how Europe is investing €100bn in fossil fuel infrastructure*” - Juliet Ferguson;
- “*Natural gas is a ‘caveat’ in energy transition, EU admits*” - Frédéric Simon;
- “*Loopholes and lobbies: An explainer of the European Commission's Hydrogen strategy*” – Investigate Europe;
- “*EU's ‘unnecessary’ gas splurge threatens climate goals: analysis*”- Agence France-Presse.

Disclaimer

Prezentul material a fost realizat exclusiv cu titlu de recomandări generale în probleme de interes asociate sectorului energetic și reprezintă **opinia personală a autorilor din cadrul Asociației Energia Inteligentă.**